

Distriktsplan
for
Filefjell Reinlag ANS

Foto: Oddmund Lunde

2016 - 2022

Versjon: 1.0 den 15.07.2016

Innholdsfortegnelse

Bakgrunn		S 3
Historie		S 3
Lovhjemmel og konsesjon		S 3
Administrasjon og organisering		S 4
Dagens beitebruk		S 4
Beiter vår sommer og høst		S 5
Vinterbeite og flytteområder		S 6
Reintall og produksjon		S 8
Gjerder gjeterhytter og slakteanlegg		S 9
Inngrep og forstyrrelser		S 9
Rovdyr		S 10
Veier		S 10
Krafutbygging		S 10
Motorferdsel		S 11
Sammenblanding med villrein CWD		S 11
Andre utfordringer		S 11
Prioriterte tiltak og investeringer		S 12
Avslutning		S 12

Bakgrunn for distriktsplan

Denne planen er utarbeidet i bakgrunn i pålegg fra Reindriftsavdelingen hos Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Filefjell Reinlag har tidligere hatt en egen driftsplan som vi har brukt som bakgrunnstoff til denne planen. Planen er utarbeidet av Asgrim Opdal og Knut H Maristuen som begge er eiere i Filefjell Reinlag ANS.

Historie

Det er svært lange tradisjoner for reindrift i områdene me driver reindriften vår på i dag. Borgund, Vang, Hemsedal og V. slidre har svært lange tradisjoner for reindrift. Antakelig heilt tilbake til siste halvdel av 1700-tallet, som antakelig er av dei elste reindriftenene. Filefjell og Nystuen har vore eit samlingspunkt for mykje av denne reindriften. Har vore fleire titalls reindriftslag/reinlag i områdene her i tillegg til privarpersoner som har eigd rein.

Filefjell Reinlag ble stiftet i 1945 etter at Jøkulen reinselskap la ned driften.

Her er utklipp fra bok skrevet av Ivar A. Opdal:

Filefjell Reinlag ble stiftet 12. desember 1945, i samme møte på Sanderstølen Fjellgård da Jøkulen Reinselskap besluttet å nedslakte sin reinflokk.

Fra opptegnelsene om dette møtet hitsettes:

År 1945, den 12. desember, ble det holdt generalforsamling i Jøkulen Reinselskap på Sanderstølen Fjellgård. Samtlige andelshavere var til stede, nemlig Kristoffer Kvame Knut Maristuen, A. L. Nesse og Ivar Opdal. Den siste deltok ikke i avstemningen. Til behandling forelå spørsmålet om nedslakting av reinflokken, ca. 1.100 rein. Hvis det ble besluttet at flokken skulle nedslaktes, var det ensbetydende med at selskapet skulle oppløses. Kristoffer Kvame var helt for at flokken skulle slaktes, men Knut Maristuen var imot. Etter endel diskusjon ble det dog bestemt at reinflokken skulle slaktes. Dermed var Jøkulen Reinselskaps skjebne bestemt.

Knut Maristuen, som var imot slakting, kjøpte av Ole Grøtte, Hemsedal, 445 rein. Knut Maristuen kunne ikke tenke seg å være foruten rein. Anders Opdal hadde 70 dyr og Ivar Opdal 300, som naturlig nok ble slått sammen med den reinen Knut Maristuen hadde kjøpt inn. Dette ble så grunnstammen i Filefjell Reinlag.

Lovhjemmel og konsesjon

Det er reindriftsloven som hjemler reindrift i dag. Selv om vi er utenfor de samiske reinbeiteområdene gjelder de fleste lover og regler som er satt for samisk også for tamreinlagene.

Helt spesifikt står det om utenomsamisk reindrift i §1 og §8.

reindriftslova § 8:

«Utenfor det samiske reinbeiteområdet kan reindrift ikke utøves uten særskilt tillatelse fra Kongen. Slik tillatelse kan bare gis til den som kan legge frem skriftlig samtykke fra vedkommende grunneiere og rettighetshavere eller på annen måte disponerer tilstrekkelig store og hensiktsmessig avgrensede reinbeitearealer. Tillatelse bør ikke gis for villreinområde. Det bør også vises varsomhet med å gi tillatelse

for områder som ligger slik til i nærheten av reinbeiteområder at det kan skape konflikter. Tillatelse kan gis for begrenset tid og gjelder under ingen omstendighet etter at beiteretten er falt bort. Det kan settes nærmere vilkår for driften.»

Flere av eierne sine forfedre har drevet tradisjonell reindrift i deler av området i over 170 år.

Dagens område med vinterbeite i Hedalen ble startet i 1937 og før den tid ble også andre områder sør for rv52 over Golsfjellet brukt.

I og med at Filefjell Reinlag drev reindrift når den nye reindriftenloven av 1978 satte krav til konsesjon, ble det fra Landbruksdepartementet i **1981 skrevet en bekreftelse** på at vi kan fortsette vår tradisjonelle drift slik vi hadde før loven av 1978. Det ble ikke gitt konsesjon i 1981, men den tradisjonelle driften ble bekreftet.

Administrasjon og organisering

Filefjell Reinlag ANS er et solidarisk ansvarlig selskap med 5 eiere.

Styreformann er en daglig styrer av aktiviteten sammen med forretningsfører som ordner det meste av papirer. Det er styret som har signatur.

Styret i Filefjell Reinlag ANS er i dag fem personer (alle eierne).

Filefjell Reinlag ANS har postadresse i Borgund, Lærdal kommune og forretningsadresse i Vang kommune.

Tre av eierne driver med aktiv reindrift og i tillegg er det to fast ansatte. I forbindelse med samling og slakting og andre behov leies det inn ytterligere sesongarbeidere. I forbindelse med slakting leier vi også inn slaktere til vårt mobile slakteri.

Filefjell Reinlag driver i tre fylker:

Buskerud
Sogn og Fjordane
Oppland

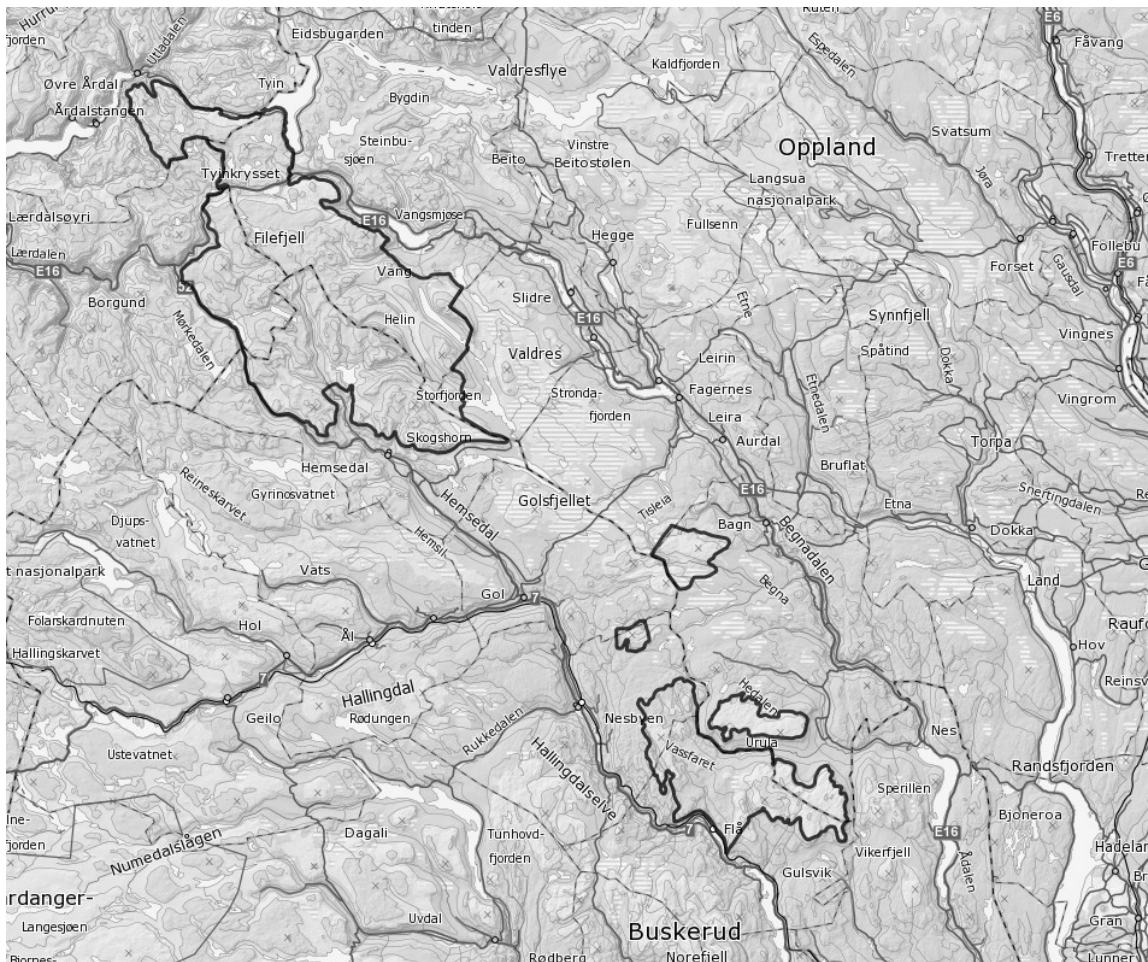
Og vi har beiter eller driver igjennom ni kommuner:

Lærdal
Hemsedal
Vang
Vestre Slidre
Nord Aurdal
Sør Aurdal
Gol
Flå
Nes

Dagens beitebruk

Under er kart over dagens beitebruk med vår, sommer og høstbeitene i nord og vinterbeitene syd for rv 51 over Golsfjellet.

Filefjell Reinlag driver den sydligste reindriften i Norge og Norden.

Fjellområdene på både nord og sør siden av Vassfaret (Hallingdal og Valdres) utgjør de sydligste beiteområdene og er deler av vinterbeite for flokken. Kartet er hentet fra kilden.skoglandskap.no.

Beiter vår sommer og høst

Kalvingsområdet (tidsrom slutten av april til ca 20 mai)

Reinsflokken kommer frå vinterbeite og til kalvingsområdet normalt i midten av april. Dette kan enkelte år skje tidligere pga lite snø.

Kalvingsområdet vårt er fortrinnsvis i Smådalen, Belgen, Skakadalen i og Muneflænane Vang kommune. Vær og snøforhold kan virke inn på kor kalven kalver, slik at enkelte år kalver dei lenger vest på Filefjell mot Oddedalen og Maristuen.

Sommarbeite (ca 20 mai – 10.sept)

Sommarbeite er fortrinnsvis dei høgast beliggende fjellene på Filefjell og Hemsedalsfjellet. Vær- vind- og temperaturen avgjør mykje kor reinen beiter innanfor sommarbeite.

Reinen beiter normalt mot vindretningen, den snur « ofte dagen før» vinden snur. Dvs at med mykje austavær vil reinen befinne seg langt austover og motsatt.

Luftingsområder

Ved varme somrar trekker reinen høgare i terrenget for å finne snøflekkar for å avkjøle seg på i tillegg for å unngå insekter. På Varme somrar blir det også grønt gras heilt opp til ca 1800 m.o.h. i Store jukleeggie(Høgaloft og klingenberg), samt Bleia og Sulefjell, slik at reinen slipper å gå ned igjen på natten for å finne mat.

På kalde og våte sommarar holder reinen seg mykje lågare i terrenget både pga at beite ikkje er bra nok høgare opp og at temperatur/insektsplagen er mindre ved regn f.eks.

Sommarbeite går i vest til Borlaug, Lærdal og er innenfor vegane E16 Filefjell og RV52 Hemsedalsfjellet. I aust går sommarbeite til reinen normalt til Tufstnøsi, Vabuleino i Hemsedal og mot Smådalen i Vang.

Haustbeite/ Brunstområdet

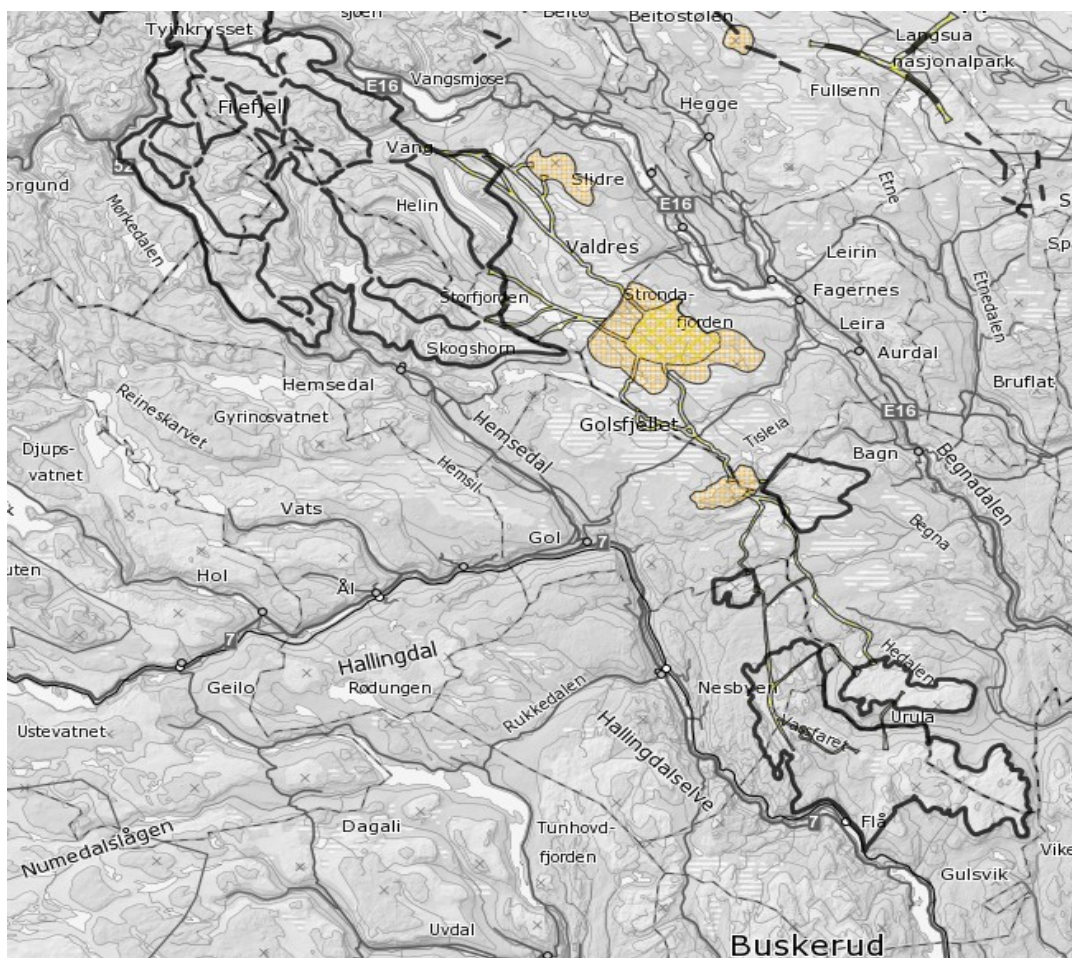
Dette er i omtrent det samme som sommarbeite. I tillegg så begynner reinen å trekke lenger aust på hausten nedover i Smådalen, Vang og mot Trøymsbotn og Skogshorn i Hemsedal.

Førjuls vinteren

I november når snøen kjem begynner me å samle/flytte reinen til Vinterbeite/slakting. Då samles denne ofte mot Smådalen og Gilafjellet I Vang. I tillegg så smaler me mot Lykkjekjølen i Hemsedal.

Deretter flytter me reinen vidare til Brattåsen i Nord-aurdal, (starten av desember), der me tar dei inn til slakting på Furuhytta, Tisleidalen. Enkelte år får me ikkje flytt over Tisleifjorden pga isen ikkje er sterk nok på denne tiden ca andre veka i desember.

På kartet under viser også drivleier, trekkleier og oppsamlingsområder mellom vår-sommer-høstbeiter og vinterbeiter før slakting:

Vinterbeite og flyttområder

V.Slidre statsalm.	Bruk	Brukes kun til flytting
	Beite	Gode beiter
	Utfordring	Ikke mulighet for å leie beite. Dagbøter løper utover avtalt flyttetid.

Ulnes/Svennes sameige	Bruk	Brukes til beiting ved flytting og under slakting. Avtale 14 dager ved flytting.
	Beite	Middels gode beiter
	Utfordring	Store stølsområder, men lite konflikter forbundet med dette pr. i dag.

Nystølfjellet	Bruk	Beite og oppsamlingsområde etter slakting. Avtale for 4 uker i des/jan. og 3 uker i mars/april.
	Beite	Middels godt beite, enkelte områder med dårlig beite.
	Utfordring	Til dels store nye hytteområder og en del høystandard skiløyper. Foreløpig ingen store konflikter.

Bjødalsfjellet	Bruk	Brukes først og sist på vinteren, men pga små områder brukes dette mest når det er vanskelige forhold i andre områder mht lite snø og ising.
	Beite	Til dels svært gode beiter.
	Utfordring	Store hytteområder med en del høystandard skiløyper. Ingen konflikter pr. i dag.
Buvassfjellet	Bruk	Brukes i korte perioder først og sist på vinteren. Lite beiteområde.
	Beite	Gode beiter.
	Utfordring	Store hytteområder med en del høystandard skiløyper. Ingen konflikter i selve beiteområdet. Noen konflikter i nærliggende områder pga skiløyper.

Lioddfjellet Nes kommune	Bruk	Vinterbeite. Kan brukes 2 vintre på rad, og hvile i 4 vintre.
	Beite	Enkelte områder har middels gode beiter, men mesteparten gode beiter.
	Utfordring	Store hytteområder med en del høystandard skiløyper. Noe av omr brukes av enkelte til

		jakthundtrening. Lite konflikter. Stor kraftlinje, som ikke skaper store problemer.
--	--	---

Hedalsfjellet	Bruk	Vinterbeite. Brukes 1 vinter, og hviler 4–5 vintre.
	Beite	Gode beiter
	Utfordring	En del store hytteområder med mye høystandard skiløyper. Lite konflikter.

Dythol/Sørbølfj Østre Flå	Bruk	Vinterbeite. Kan brukes 3 vintre på rad, og hvile 3 vintre.
	Beite	Store områder med gode beiter.
	Utfordring	Store hytteområder med en del høystandard skiløyper i ytre kant av beiteområdet. Ingen konflikter pr. i dag.

Filefjell Reinlag betaler og leier terreng fra svært mange grunneiere. Beiteavtalene er forskjellige; de fleste har ikke noen restriksjoner på bruk. Vi har noen sesongavtaler for oppsamlingsområder i forbindelse med slakting, disse avtalene er ofte tidsbegrenset.

Reintall og produksjon

Flokkstruktur vinter etter slakt:

Simler	2400
Simlekalv	300
Bukk	10
Bukkekalv	300

Reintallet har sidan starten i 1945 ligget på 2700-3100 i vinterflokk, fram til 1996 var mykje av produksjonen basert på Bukkeslakt. Frå 1996 er flokkstrukturen d.v.s. driften og produksjonen lagt om til kalveslakt, slik at flokkstrukturen har vore dei siste 20 åra i vinterflokken: 80 % simler, 10 simlekalv og 10% bukkekalv. Ofte kaldt ein optimal flokkstruktur jfr produksjon.

«Kvalitet» på ein reinsflokk vises ofte til slaktevekter på kalv. All kalven veies slik at ein tar dei minste kalvene til slakt og største kalvene til påsett. Slik sikrer man riktig avel på flokken. Sidan 1996 når me startet med kalveslakt har slaktevekter på kalv økt frå ca 19 kg til ca 25 kg pr kalv.

Slakter ca 2000-2200 rein kvart år. Produksjonen er større men det er tap og spesielt rovdyr tap som virker inn på kor mange som kan slaktes.

Det som blir slaktet kvar år, er ca 60000kg kjøtt , i tillegg kjem skinn, gevir, innmat som også utgjør ein betydelig produksjon totalt.

Gjerder, gjeterhytter og slakteanlegg

Eldrehaugen: R33

Feltslaktestanlegg (midlertidig ute av drift) med kve og beitehage samt to gjeterhytter.

Furuhytta: R93

Feltslaktestanlegg med kve, sil og beitehage samt mobilt slakteri med garderober. Her er det stort behov for å øke størrelsen på beitehagen og å oppgradere/bygge om kveer og sil mm. Vi planlegger i disse dager en utvidelse og ber i så måte at dette anlegget får en rask behandling både som godkjenning og som støttebrettet innen RUF.

Sperregjerde og Gjeterhytte i Belgen.

Samlekve ved Langetjern. (Solpene står men netting er tatt ned).

Gjeterhytte på Kirkestølen.

Gjeterhytte i Grøndalsbotn.

Gjeterhytte på Søbekkseter.

Gjeterhytte i Veneli.

Sperregjerde ved Tisleia og ved Høvreslia.

Inngrep og forstyrrelser

Filefjell Reinlag driver reindrift i turistkommuner som feks Hemsedal. Vi er også i kommuner med bygging av mange nye fritidsboliger. Som en konsekvens av dette blir fjellene brukt i økende grad. En uheldig konsekvens er topturer i tidlig mai. Da er det gjerne skare og folk kan gå fritt også utenom løyper. Dette kombinert med kalvingstid for reinen og løsbikkjer er ikke god.

Skiløyper

Noen av skiløypene ligger midt i gamle trekkleier og gjør det vanskelig å drive reinen feks i vinterferien. Det bør være mulig å legge skiløypene utenom der reinen har sin vante trekkruter.

Det har også vært en formidabel økning av hvor det er tilrettelagte skiløyper. Det kjøres stadig mer løyper og med en høyere standard enn tidligere. Det er vel og bra at det tilrettelegges for løyper men det må også være mulig å styre skiløyper og trafikk bort fra kritiske og viktige områder for reindriften.

Det bør bli bedre styring på hvor skiløyper skal legges og så bør man i dialog med reindriften kunne legge om enkelte strekninger.

Løsbikkjer

Dette er et økende problem. En god del hundeiere bruker ikke bånd på bikkjene noe som kan være svært uheldig spesielt med høygravide simler i april.

Det er heller ikke lett å snakke til hundeierne da mange mener de har hunder som er «snille». Her må flere hjelpe til slik at man får informert godt om eventuelle skader som kan oppstå og viktigheten av å overholde båndtvangen.

Rovvilt

I områdene vi driver i er det svært mye Kongeørn og det forekommer jerv. Vi har observert og fått påvist at Kongeørn har tatt livet av to kalver som var 6 måneder gamle ved å punktere lungene på dem. Vi snakker om dyr med levendevekt på ca 50kg som en ørn aktivt avlivet.

Vi regner med at ørn står for det meste av tapene til rovdyr. Jerv har det blitt jaktet på og tatt ut på Lærdalssiden av fjellene, slik at presset foreløpig ikke er så stort fra Jerv. Det er vanskelig å påvise alle rovdyrtapene.

Vi ser at Tamreinlagene rundt oss har hatt besøk av ulv. Det er derfor et tidsspørsmål når dette skjer hos oss. Vi er veldig bekymret hvis vi før en økende antall ulv på trekk vestover.

Det er observert bjørn i de områdene vi har vinterbeite. Vi har foreløpig ikke hatt problemer med bjørn fordi disse ligger i hi på den tiden vi er i Vassfaret.

I store delar av beiteområdene våre er det mykje Gaupe er også ynglingsområdet for Gaupe i fleire av kommunane me beitar. Gaupe holder seg i barskogen for det meste her i området, reinen er oppe på fjellet.

Veier

Vi har flere trafikkerte veier i områdene vi driver. RV 52 over Hemsedalsfjellet. Her har det vært flere påkjørsler på rein de siste årene., dette er ofte i forbindelse med salting av veien på hausten. Andre veier er E16 og RV51, men her har det ikke vært registrert ulykker de siste årene.

Kraftutbygging

Det er flere store kraftutbygginger i vårt beiteområde i Borgund (Lørdal kommune). Etter pålegg fra NVE måtte Borgund kraftverk forsterke en rekke deminger i høgjellet. Dette arbeidet pågikk i tre år og forstyrret reinen sine vanlige beitetrekk. Dette endte med at flokken trakk lengere syd på sommer og høst og endte opp med betydelig problemer i Vestre Slidre som ga oss dagbøter på 200.000,-. Nå er arbeidet over og vi er tilbake til normalen og ser at reinen holder seg mer på sine normale sommerbeiter.

Er mange store kraftutbyggingar innenfor beiteområdet vårt, den einaste utfordringen kring dette for driften kan være at isen kan være dårlig i perioder når vatnet tappes.

Motorferdsel

Filefjell Reinlag er avhengig av å bruke snøscootere for å gjete reinen på snøføre. Atv på barmark brukes i hovedsak til å vedlikeholde og å sette opp gjerder.

Det kan være situasjoner hvor vi må bruke atv for å stoppe og snu rein.

Det brukes helikopter til samling og støtte til inntak hvis det er lite snø. Helikopter kan også brukes til å hindre sammenblanding av tamrein og villrein.

Sammenblanding med Villrein og CWD

Filefjell Reinlag grenser inn mot to villreinområder. Ved RV52 mot Nordfjella Villreinområde og langs E16 på Filefjell mot Årdal og Lærdal Villreinområde. Selv om det stort sett har vært adskilte har det hendt at spesielt dyr fra Filefjell har kommet over i korte perioder. Det har også hendt at enkeltrein har emigrert over til villreinområdene og blitt skutt der.

Totalt sett har vi en god dialog og samarbeid med villreinområdene.

De senere år har vi hatt et økende antall bukker fra Nordfjella villreinområde som har presset på og vil over i Filefjell sine beitestrekninger.

CWD

Med økende press fra Villreinsiden på Hemsedalsfjellet og det faktum at CWD er påvist ett dyr i Nordfjella, så blir kantpasset mellom disse områdene veldig viktig. Som følge av CWD fikk Filefjell Reinlag en avtale med SNO om å utføre en mekanisert jaging av villrein hvis de nærmet seg grensen mot tamrein. I praksis ble disse villreinbukkene drevet vekk med scooter en rekke ganger våren 2016.

Filefjell Reinlag må i det kommende året øke beredskapen på kantapset her og må gjete både vill og tam rein. Vi ønsker å få opp antall gps overvåkede simler betydelig. Vi bør opp i 10% av simleflokken og få opp alarmer når dyrene nærmer seg. Dette fører til betydelige investeringer og driftutgifter som vi håper at det er mulig å få dekket eller delvis dekket av staten.

I tillegg må vi forsøke å få til i samarbeid med villreinforvaltningen å få opp sperregjerde på de mest utsatte strekningene.

Andre utfordringer

Vi har av en og annen sjelden gang problemer med grunneiere som vil lage til problemer for driften. Akkurat nå er det Vestre Slidre Statsallmenning hvor vi har problemer. Herfra har vi fått fått trusler om at Vestre Slidre Fjellstyre ville nekte oss å passer gjennom arealet sitt hvis vi ikke skrev under på en urimelig avtale med store beitebøter.

Lovhjemmel. Vi kan ønske oss en sterkere forankring i lovverket slik at ikke slike som Vestre Slidre fjellstyre kan prøve å stoppe oss i å drive slik vi har drevet i 100 år.

Prioriterte tiltak og investeringer de nærmeste år

Filefjell Reinlag må i løpet av kort tid skaffe 250 gps trackere. Dette for å sikre reinen mot sammenblanding med Nordfjella Villreinområde. Planlagt å sette på disse i desember 2016.

Investering på ca 500.000,-.

I tillegg må vi utvide beitehagen på slakteplassen betydelig. Samtidig må vi flytte og fornye mye av kveene, silen og innjagingen. Filefjell Reinlag må også kjøpe areal eller på annen måte sikre at man har areal for slakteanlegg. I dag har vi ett års oppsigelig avtale som ikke er tilfredstillende på slakteplass og beitehage/kveer.

Investering på 1,5 – 2 millioner kr.

Vi ber om at disse to tiltakene blir prioriterte i søknad om støtte fra bla RUF eller mulige ekstramidler for CWD overvåking.

Avslutning

Filefjell Reinlag driver i dag en sunn og god reindrift i noen fantastisk flotte fjellområder. Det er et privilegium å kunne ha en slik næring og et slikt arbeid med noen flotte dyr. Vi håper at vi kan fortsette den lange tradisjonen man har for reindrift i disse fjellene.

Dette dokumentet er godkjent av styret i Filefjell Reinlag den _____.

Planen revideres etter behov eller senest i 2022.